TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. gegužės 22 d.*

„Direktyvos 92/40/EEB ir 2005/94/EB — Sprendimai 2006/105/EB ir 2006/115/EB — Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija — 16, 17 ir 47 straipsniai — Paukščių gripo kontrolės priemonės — Žalos atlyginimas“

Byloje C-56/13

dėl S*zegedi ítélőtábla* (Vengrija) 2013 m. sausio 28 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2013 m. vasario 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Érsekcsanádi Mezőgazdasági Zrt

prieš

Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal,

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Borg Barthet, teisėjai E. Levits (pranešėjas), ir M. Berger,

generalinis advokatas Y. Bot,

kancleris A. Calot Escobar,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal*, atstovaujamos I. Olasz ir J. Kerényi,

— Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér ir K. Szíjjártó,

— Europos Komisijos, atstovaujamos V. Bottka, H. Krämer ir B. Burggraaf,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: vengrų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1992 m. gegužės 19 d. Tarybos direktyvos 92/40/EEB, nustatančios Bendrijos paukščių gripo kontrolės priemones (OL L 167, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 12 t., p. 306), 2005 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyvos 2005/94/EB dėl paukščių gripo kontrolės Bendrijoje priemonių ir panaikinančios Direktyvą 92/40/EEB (OL L 10, p. 16), 2006 m. vasario 15 d. Komisijos sprendimo 2006/105/EB dėl tam tikrų laikinų apsaugos priemonių įtarus labai patogeniško laukinių paukščių gripo Vengrijoje atvejus (OL L 46, p. 59) ir 2006 m. vasario 17 d. Komisijos sprendimo 2006/115/EB dėl tam tikrų apsaugos priemonių, susijusių su labai patogenišku laukinių paukščių gripu Bendrijoje, ir panaikinančio Sprendimus 2006/86/EB, 2006/90/EB, 2006/91/EB, 2006/94/EB, 2006/104/EB ir 2006/105/EB (OL L 48, p. 28), ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 16, 17 ir 47 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp *Érsekcsanádi Mezőgazdasági Zrt*, gyvulininkystės įmonės, ir *Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal* (Bač Kiškūno provincijos administracijos tarnybos) dėl šios atsisakymo ieškovei pagrindinėje byloje atlyginti vykdant viešosios valdžios įgaliojimus padarytą žalą, kurią sudaro šios ieškovės negautos pajamos.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 92/40 1 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta:

„Nepažeidžiant Bendrijos vidaus prekybos nuostatų šioje direktyvoje nustatomos Bendrijos kontrolės priemonės, kurias reikia taikyti įvykus paukščių gripo protrūkiui naminių paukščių tarpe.“

4 Direktyvos 2005/94 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„Šioje direktyvoje nustatomos:

a) tam tikros prevencinės priemonės, susijusios su paukščių gripo stebėsena ir ankstyvu nustatymu, kompetentingų institucijų bei ūkininkų sąmoningumo didinimu ir jų pasirengimu šios ligos keliamiems pavojams;

b) būtiniausios kontrolės priemonės, taikytinos kilus naminių ir kitų nelaisvėje laikomų paukščių grip[o] protrūkiui bei iš anksto nustačius galimą paukščių gripo virusų perdavimą žinduoliams;

c) kitos papildomos priemonės siekiant išvengti kitų rūšių užsikrėtimo paukščių gripo virusais.“

5 Direktyvos 2005/94 67 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję ne vėliau kaip iki 2007 m. liepos 1 d., įgyvendina šią direktyvą. Jos nedelsdamos apie tai informuoja Komisiją.“

6 Pagal Sprendimo 2006/105 2 straipsnio „Apsaugos ir priežiūros zonų nustatymas“ 1 dalį:

„1. Aplink vietovę, kurioje patvirtintas labai patogeniškas laukinių paukščių gripas, sukeltas A tipo gripo viruso H5 potipio, ir kurioje įtariamas ar patvirtintas neuraminidazės tipas N1, Vengrija nustato:

a) ne mažesnę kaip trijų kilometrų spindulio apsaugos zoną, ir

b) ne mažesnę kaip 10 kilometrų spindulio priežiūros zoną, įskaitant apsaugos zoną.“

7 Šio sprendimo 3 straipsnio 2 dalies a ir c punktuose numatyta:

„Vengrija užtikrina, kad apsaugos zonoje būtų uždrausta:

a) išvežti naminius ir kitus nelaisvėje laikomus paukščius iš ūkio, kuriame jie laikomi;

<...>

c) vežti naminius ir kitus nelaisvėje laikomus paukščius zonos ribose, išskyrus vežimą tranzitu pagrindiniais keliais ir geležinkeliais bei vežimą į skerdyklas nedelsiant skersti;

<...>“

8 To paties sprendimo 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Nukrypstant nuo 3 straipsnio 2 dalies a punkto, Vengrija gali leisti vežti jaunas dedekles ir mėsinius kalakutus į oficialiai prižiūrimus ūkius, esančius apsaugos arba priežiūros zonoje.“

9 Sprendimo 2006/105 11 straipsnyje numatyta:

„Vengrija nedelsdama imasi šiam sprendimui įvykdyti reikalingų priemonių ir jas paskelbia. Apie jas ji nedelsdama praneša Komisijai.“

10 Sprendimo 2006/115 2 straipsnio „Apsaugos ir priežiūros zonų nustatymas“ 1 dalyje įtvirtinta:

„1. Aplink vietovę, kurioje patvirtintas labai patogeniškas laukinių paukščių gripas, sukeltas A tipo gripo viruso H5 potipio, ir kurioje įtariamas ar patvirtintas neuraminidazės tipas N1, paukščių gripo paliesta valstybė narė nustato:

a) ne mažesnę kaip trijų kilometrų spindulio apsaugos zoną ir

b) ne mažesnę kaip 10 kilometrų spindulio priežiūros zoną, įskaitant apsaugos zoną.“

11 Remiantis šio sprendimo 3 straipsnio, kuriame numatytos priemonės toje apsaugos zonoje, 2 dalimi:

„Paukščių gripo paliesta valstybė narė užtikrina, kad apsaugos zonoje būtų uždrausta:

a) išvežti naminius ir kitus nelaisvėje laikomus paukščius iš ūkio, kuriame jie laikomi;

<...>

c) vežti naminius ir kitus nelaisvėje laikomus paukščius zonos ribose, išskyrus vežimą tranzitu pagrindiniais keliais ar geležinkeliais bei vežimą į skerdyklas nedelsiant skersti;

<...>“

12 Pagal šio sprendimo 6 straipsnio 1 dalį:

„Nukrypstant nuo 3 straipsnio 2 dalies a punkto, paukščių gripo paliesta valstybė narė gali leisti vežti jaunas dedekles, mėsinius kalakutus ir kitus naminius paukščius bei ūkiuose auginamus medžiojamus paukščius į oficialiai prižiūrimus ūkius, esančius apsaugos arba priežiūros zonoje.“

13 Remiantis Sprendimo 2006/115 11 straipsnio pirma pastraipa:

„Visos valstybės narės nedelsdamos paskelbia ir imasi šiam sprendimui įvykdyti reikalingų priemonių. Apie jas jos nedelsdamos praneša Komisijai.“

Vengrijos teisė

14 2005 m. Gyvūnų sveikatos įstatyme Nr. CLXXVI (*az állategészségügyről szóló 2005. Évi CLXXVI. törvény*), galiojusiame tuo metu, kai klostėsi pagrindinės bylos aplinkybės, įtvirtintos nuostatos dėl epidemiologinių priemonių.

15 Šio įstatymo 7 straipsnio 4 dalyje numatyta:

„Siekdamos užkirsti kelią gyvūnų ligoms, apie kurias reikia pranešti, jas nustatyti bei sustabdyti jų plitimą, sumažinti su tuo susijusią žalą ar ją pašalinti, kompetentingos veterinarijos tarnybos, atsižvelgusios į ligos pobūdį ir paplitimą, nustatytais atvejais gali priimti specialias teisės nuostatas, kuriomis remiantis būtų galima taikyti toliau išvardytas epidemiologines priemones:

<...>

f) nustatyti apsaugos zoną (priežiūros zoną),

<...>

q) nustatyti ūkio subjektams (pavyzdžiui, skerdykloms, gamykloms, kurios perdirba gyvūninės kilmės šalutinius produktus) pareigą bendradarbiauti, kad būtų veiksmingai taikomos epidemiologinės priemonės, tokia apimtimi ir tiek laiko, kiek tai būtina rizikai pašalinti, ir vėliau už tai kompensuojant pagal kiekvieno ūkio subjekto bendradarbiavimo lygį.“

16 Pagal minėto įstatymo 8 straipsnio 1 dalį:

„Vienu metu galima imtis įvairių epidemiologinių priemonių. Sprendimai, kuriais nurodoma imtis priemonių, vykdytini nedelsiant ir galimi skundai dėl jų neturi sustabdomojo poveikio.“

17 Be to, to paties įstatymo 10 straipsnyje nustatyta:

„1. Tuo atveju, kai imamasi 7 straipsnio 4 dalies i–q punktuose nurodytų priemonių, ir nepažeidžiant 4 dalyje numatytų išimčių, teisę į valstybės mokamą kompensaciją turi:

<...>

c) 7 straipsnio 4 dalies q punkte nurodyti ūkio subjektai.

<...>

3. Kompensacijos suma atitinka gyvūnų, medžiagų, įrankių ir objektų rinkos vertę, o 7 straipsnio 4 dalies p ir q punktuose nurodytais atvejais ji apskaičiuojama atsižvelgiant į dėl rekvizicijos ar bendradarbiavimo padarytą žalą (neįtraukiant negautų pajamų). Specialiomis teisės nuostatomis išsamiai reglamentuojamas žalos įvertinimas ir kompensacijų mokėjimas. Kompensacijos mokėjimo tvarka nustatoma sprendime, kuriuo nurodoma imtis priemonių.

<...>“

18 Žemės ūkio ir kaimo plėtros ministro 2002 m. gegužės 17 d. Įsakymo Nr. 44 dėl apsaugos nuo paukščių gripo ir *Newcastle* ligos (klostantis pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms galiojusi redakcija) 14 straipsnyje numatyta:

„1. Vyriausiajam rajono veterinarui konstatavus, kad tam tikrame ūkyje ar kitame gamybos padalinyje yra paukščių gripo ar *Newcastle* ligos atvejų, atitinkama valdžios institucija įsako nustatyti ne mažesnę kaip trijų kilometrų spindulio aplink užkrėstą ūkį ar produkcijos padalinį apsaugos zoną. Nustatant apsaugos zoną reikia atsižvelgti į vietos naminių paukščių ūkius, skerdyklų lokalizaciją ir gamtines geografines ribas, taip pat į priežiūros galimybes.

<...>“

19 Civilinio kodekso, priimto 1959 m. Įstatymu Nr. IV (*Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. Törvény*), 339 straipsnio 1 dalyje dėl žalos atlyginimo nustatyta:

„Žalą kitam asmeniui neteisėtai padaręs asmuo privalo ją atlyginti. Jis atleidžiamas nuo atsakomybės, jeigu įrodo, kad elgėsi taip, kaip paprastai tokiomis aplinkybėmis galima tikėtis.“

20 Šio kodekso 349 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Atsakomybė už vykdant viešosios valdžios įgaliojimus padarytą žalą kyla tik tuomet, jeigu žalos nebuvo galima išvengti taikant įprastas teisių gynimo priemones arba jeigu nukentėjusysis naudojosi įprastomis atitinkamomis teisių gynimo priemonėmis, kad išvengtų žalos.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

21 Ieškovė pagrindinėje byloje, t. y. įmonė, užsiimanti gyvulininkyste, be kita ko, kalakutų penėjimu, su žemės ūkio kooperatyvu laikotarpiui nuo 2006 m. vasario 6 d. iki gruodžio 31 d. sudarė kalakutams skirtų auginti patalpų, esančių Nagybaracska regione (Vengrija), nuomos sutartį. Ji ketino šiose nuomojamose patalpose dviem vadomis penėti prieš tai paaugintus kalakutus.

22 2006 m. vasario 10 d. Nagybaracska teritorijoje, apie 50 metrų nuo nuomojamų patalpų, buvo rasta nugaišusi H5N1 virusu užsikrėtusi gulbė.

23 Šiuo tikslu, imdamasi labai patogeniško paukščių gripo kontrolės priemonių, Komisija 2006 m. vasario 15 ir 17 d. priėmė atitinkamus sprendimus 2006/105 ir 2006/115.

24 Remdamasi galiojančiais nacionalinės teisės aktais atsakovė pagrindinėje byloje 2006 m. vasario 15 d. ir 21 d. administraciniais sprendimais Nr. 945-0/BACSK/2006 ir Nr. 945-1/BACSK/2006 įsakė nustatyti apsaugos zoną, kuri ir apėmė Csátalja bei Nagybaracska administracines teritorijas, ir ėmėsi kitų priemonių, kaip antai, be kita ko, uždraudė per šią apsaugos zoną tranzitu vežti naminius paukščius. 2006 m. balandžio 21 d. ši apsaugos zona buvo panaikinta.

25 2006 m. vasario 23 d. administracine nuomone Nr. 1011-5/BACSK/2006, kurios negalima skųsti, atsakovė pagrindinėje byloje atmetė ieškovės pagrindinėje byloje prašymą leisti laikyti kalakutus Nagybaracska esančio ūkio patalpose dėl to, kad, pirma, nustatytoje apsaugos zonoje buvo taikomi apribojimai, ir, antra, šiai ieškovei ir jos parneriams priklausė ir kiti ūkiai, kuriuose, atsakovės pagrindinėje byloje nuomone, atsižvelgiant į kiekvienos jų pajėgumus, buvo galima laikyti kalakutus.

26 2006 m. kovo 16 d ieškovė pagrindinėje byloje pateikė atsakovei pagrindinėje byloje reikalavimą atlyginti visą žalą, kurią ji patyrė dėl apsaugos zonos nustatymo ir atmesto prašymo leisti laikyti aptariamus kalakutus šioje apsaugos zonoje esančiame ūkyje.

27 Priėmus administracinius sprendimus, kuriems taikyta teismo kontrolė, buvo nuspręsta ieškovei pagrindinėje byloje išmokėti 3 509 879 Vengrijos forintų (HUF), t. y. apie 12 000 eurų, dydžio kompensaciją, o jos prašymas padengti negautas pajamas sudarančią sumą buvo atmestas.

28 Tada ieškovė pagrindinėje byloje pareiškė ieškinį *Bács Kiskun Megyei Kormányhivatal*, kuriame tvirtino, kad atsakovė pagrindinėje byloje negalėjo uždrausti atvežti į nuomojamas patalpas kalakutus, todėl ji privalėjo atlyginti ir negautas pajamas, o tam per administracinę kompensavimo procedūrą nepritarta.

29 2012 m. gegužės 13 d. *Kecskeméti törvényszék* (Kečkemėto apygardos teismas) atmetė ieškovės pagrindinėje byloje ieškinį motyvuodamas tuo, kad atsakovės pagrindinėje byloje sprendimai, priimti pasinaudojus savo diskrecijos teise, nebuvo neteisėti ir kad bet kuriuo atveju nebuvo tenkinamos atsakomybės už žalą, padarytą vykdant viešosios valdžios įgaliojimus, taikymo sąlygos. Ieškovė pagrindinėje byloje šį teismo sprendimą apskundė *Szegedi ítélőtábla* (Segedo apygardos teismas).

30 Šiomis aplinkybėmis *Szegedi ítélőtábla* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Vengrijos administracinių institucijų taikant laikinąsias apsaugos nuo labai patogeniško paukščių gripo priemones priimtas sprendimas, pagal kurį buvo nustatyta apsaugos zona, kurioje buvo uždrausta, be kita ko, vežti naminius paukščius, suderinamas su Sąjungos teise, būtent direktyvomis [92/40 ir 2005/94] ir Sprendimu 2006/105 <...>?

Ar Vengrijos administracinių institucijų taikant laikinąsias apsaugos nuo labai patogeniško paukščių gripo priemones priimtas sprendimas, pagal kurį iš dalies buvo pakeistos su apsaugos zona susijusios nuostatos ir šiuo pagrindu uždrausta, be kita ko, per šią zoną vežti tranzitu naminius paukščius, taip pat kompetentingos institucijos priimta nuomone (o ne sprendimu, kurį būtų galima skųsti) ieškovės atžvilgiu patvirtinta priemonė, pagal kurią ieškovei neleista atvežti kalakutų į patalpas, esančias apsaugos zonoje visai šalia viruso centro (arba jose juos laikyti), suderinami su Sąjungos teise, būtent direktyvomis [92/40 ir 2005/94] ir Sprendimu 2006/105 <...>?

2. Ar vienas iš direktyvų [92/40 ir 2005/94], kaip Sąjungos teisės norminių aktų, tikslų buvo įtvirtinti bendras Sąjungos teisės nuostatas, kuriomis siekiama atlyginti privatiems asmenims galimai laikinosiomis apsaugos nuo labai patogeniško paukščių gripo Sąjungoje priemonėmis padarytą žalą? Ar pagal direktyvose [92/40 ir 2005/94] ir sprendimuose [2006/105 ir 2006/115] numatytas Sąjungos teisės nuostatas suteikiama pakankama kompetencija priimti bendras teisės normas, kuriomis siekiama atlyginti privatiems asmenims galimai laikinosiomis apsaugos nuo labai patogeniško paukščių gripo priemonėmis padarytą žalą?

3. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar teisės į žalos, padarytos dėl nacionalinių laikinųjų priemonių, priimtų vykdant pirmiau nurodytus teisės aktus, atlyginimą apribojimas yra teisėtas ir suderinamas su Sąjungos teise? Ar galima pripažinti, kad teisės gauti atlyginimą už žalą,

privatiems asmenims padarytą nacionalinės teisės norma, pagal kurią valstybė atlygina tik faktiškai patirtą žalą ir išlaidas, bet nenumatyta galimybė reikalauti atlyginti negautas pajamas, apribojimas yra būtinas ir proporcingas?

4. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar ieškovė gali savo teisę į negautų pajamų atlyginimą tiesiogiai grįsti tuo, kad pažeistos Chartijos nuostatos (16 straipsnis, susijęs su laisve užsiimti verslu; 17 straipsnis, susijęs su teise į nuosavybę; ir 47 straipsnis, susijęs su teise į veiksmingą teisminę gynybą), jeigu valstybės narės vykdant Sąjungos teisės aktus apsaugos nuo labai patogeniško paukščių gripo srityje priimtos laikinosios priemonės ieškovei padarė žalos, o pagal nacionalines patirtos žalos atlyginimo teisės nuostatas teisė reikalauti atlyginti tokią žalą ribojama taip, kad nenumatyta galimybė reikalauti atlyginti negautas pajamas?

5. Jeigu remiantis kokiu nors Sąjungos teisės pagrindu būtų galima reikalauti atlyginti visą žalą, ar galima tokį reikalavimą pareikšti tik valstybei ar, valstybės sąvoką aiškinant plačiai, tokį reikalavimą galima pareikšti ir viešajai administracinei institucijai pradedant procesą dėl vykdant viešosios valdžios įgaliojimus padarytos žalos atlyginimo? Jeigu tokį reikalavimą galima pareikšti ir administracinei institucijai, ar pagal nacionalinę teisę reikalavimo atlyginti žalą atveju galima reikalauti, kad būtų įvykdyti kiti papildomi reikalavimai tam, kad atsirastų teisė į žalos atlyginimą?

6. Jeigu pagal Sąjungos teisę ieškovė negali remdamasi tiesiogiai Sąjungos teise gauti viso padarytos žalos atlyginimo, ar vadovaujantis procesinio lygiavertiškumo reikalavimu privaloma taikyti tokias pačias teisės nuostatas nagrinėjant reikalavimus, kurie turi būti vertinami remiantis Sąjungos teise, ir panašius reikalavimus, kurie turi būti vertinami remiantis Vengrijos teise?

7. Ar panašiomis į šios bylos faktinėmis aplinkybėmis – atsižvelgiant į tai, kad valstybių narių apsaugos nuo labai patogeniško laukinių paukščių gripo Sąjungoje tikslu priimtos laikinosios priemonės neišvengiamai paveikia vidaus rinkos veikimą – vykstant teisminiam procesui dėl Sąjungos teisės įgyvendinimo priemonių galima kreiptis į Komisiją, kad ši pateiktų nuomonę kaip *amicus curiae*, ypač tais atvejais, kai žinoma, kad Komisija prieš valstybę narę pradėjo procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo, susijusio su teisės klausimais, kurie svarbūs nagrinėjamai bylai?

8. Jeigu galima kreiptis į Komisiją, kad ši pateiktų nuomonę kaip *amicus curiae*, arba prašyti jos vien informacijos, ar ji privalo pateikti nuomonę kaip *amicus curiae* arba prašomą informaciją apie vykstant procedūrai dėl įsipareigojimų neįvykdymo gautus duomenis, dokumentus bei pareiškimus ir šioje srityje jos taikomą praktiką, ypač kai tokia informacija nėra vieša ir buvo gauta ankstesnėje procedūros stadijoje iki pradedant procesą dėl įsipareigojimų neįvykdymo Teisingumo Teisme? Ar tokia informacija galima viešai naudotis valstybės narės teisme nagrinėjamoje konkrečioje byloje?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

31 Reikia pažymėti, kad atsižvelgiant į nutartyje pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą detaliai nurodytas aplinkybes, pagrindinėje byloje aptariamą paukščių gripo protrūkį sukėlė laukinis paukštis. Nagrinėjamu atveju tai buvo dėl paukščių gripo infekcijos nugaišusi gulbė.

32 Iš direktyvų 92/40 ir 2005/94 1 straipsnio matyti, kad į jų taikymo sritį patenka tik prevencinių ir kontrolės priemonių nustatymas, jei įtariamas arba ūkyje realiai kyla naminių ar kitų nelaisvėje laikomų paukščių gripo protrūkis.

33 Todėl nagrinėjamu atveju šios direktyvos netaikomos, nes į jų taikymo sritį nepatenka laukinio paukščio sukelto paukščių gripo protrūkio atvejis, dėl kurio izoliuoto pobūdžio taikytinos mažiau ribojančios priemonės.

34 Taigi, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus reikia nagrinėti atsižvelgiant į šias pastabas.

Dėl septintojo ir aštuntojo klausimų

35 Septintuoju ir aštuntuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, kokiais atvejais nacionalinis teismas turi galimybę prašyti Komisijos jam suteikti informacijos apie bylą, iškeltą dėl Sąjungos teisei įgyvendinti skirtų priemonių, ypač tuo atveju, kai Komisija pradėjo procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo, susijusią su Direktyvos 2005/94 perkėlimu, ir kaip gauta informacija gali būti naudojama.

36 Šiuo atžvilgiu, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo esmės, kai akivaizdu, jog prašomas Sąjungos teisės aiškinimas akivaizdžiai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis arba dalyku, kai problema yra hipotetinė arba kai Teisingumo Teismas neturi faktinės arba teisinės informacijos, būtinos naudingai atsakyti į pateiktus klausimus (žr. Sprendimo *PreussenElektra*, C-379/98, EU:C:2001:160, 39 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

37 Kadangi Direktyva 2005/94 nagrinėjamu atveju netaikytina, prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas siekiant sužinoti, ar Komisija turėtų suteikti informacijos, susijusios su Vengrijai pareikštu ieškiniu dėl įsipareigojimų neįvykdymo perkeliant šią direktyvą, yra nereikšmingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui priimant sprendimą.

38 Tuo remiantis darytina išvada, kad prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo septintasis ir aštuntasis klausimai yra nepriimtini.

Dėl pirmojo klausimo

39 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar sprendimai 2006/105 ir 2006/115 turi būti aiškinami taip, kad jais draužiamos, pirma, nacionalinės priemonės, kaip antai 2006 m. vasario 15 d. ir 21 d. administraciniai aktai, kuriais įsakyta Csátalja ir Nagybaracska administracinėse teritorijose nustatyti apsaugos zoną ir uždrausta per šią apsaugos zoną tranzitu vežti naminius paukščius, ir, antra, tokia kaip 2006 m. vasario 23 d. priimta administracinė nuomonė, kuria įmonei, kaip antai ieškovei pagrindinėje byloje, atsisakyta leisti laikyti kalakutus jos ūkio patalpose, esančiose Nagybaracska.

40 Pirma, remiantis Sprendimo 2006/105 2 straipsnio 1 dalies a punktu ir 3 straipsnio 2 dalies c punktu bei identiškomis Sprendimo 2006/115 nuostatomis, atitinkama valstybė narė privalo aplink vietovę, kurioje patvirtintas labai patogeniškas laukinių paukščių gripas, nustatyti ne mažesnę kaip trijų kilometrų spindulio apsaugos zoną ir uždrausti vežti naminius ir kitus nelaisvėje laikomus paukščius šios zonos ribose, išskyrus vežimą tranzitu pagrindiniais keliais ir geležinkeliais bei vežimą į skerdyklas nedelsiant skersti.

41 Nagrinėjamu atveju iš šių nuostatų formuluočių matyti, kad apsaugos zonos ir draudimo vežti naminius paukščius šios zonos ribose nustatymas, įtvirtintas Vengrijos valdžios institucijų atitinkamai 2006 m. vasario 15 ir 21 d. priimtais administraciniais sprendimais, atitinka minėtas nuostatas ir nė viena iš pagrindinės bylos šalių to neginčijo.

42 Antra, kadangi Sprendimo 2006/105 3 straipsnio 2 dalies c punktu draudžiama vežti naminius paukščius apsaugos zonos ribose, t. y. vežti nevykdant jokio gyvūnų pakrovimo ar iškrovimo, iš to darytina išvada, kad *a fortiori* naminių paukščių vežimas į šioje zonoje esančias ūkio patalpas, kaip antai tos, į kurias ketinta vežti nagrinėjamu atveju, taip pat draudžiamas. Be to, kaip teigia Komisija, šio sprendimo 6 straipsnyje numatytos išimtys taikomos tik vežant apsaugos zonos ribose ir iš jos. Taigi šios išimtys netaikomos vežant į šią zoną už jos ribų, kaip yra pagrindinės bylos atveju.

43 Iš to matyti, kad Vengrijos valdžios institucijų atsisakymas, pareikštas priėmus 2006 m. vasario 23 d. administracinę nuomonę, leisti vežti naminius paukščius į apsaugos zoną, atitinka Sprendimų 2006/105 ir 2006/115 3 straipsnio 2 dalies c punktą. Administracinės nuomonės formos pasirinkimas šiam vertinimui neturi jokios įtakos, nes šiuose sprendimuose nenumatyta konkreti jų vykdymo tvarka.

44 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: sprendimai 2006/105 ir 2006/115 turi būti aiškinami taip, kad jais nedraudžiamos, pirma, nacionalinės priemonės, kaip antai 2006 m. vasario 15 d. ir 21 d. administraciniai aktai, kuriais įsakyta Csátalja ir Nagybaracska administracinėse teritorijose nustatyti apsaugos zoną ir uždrausta per šią apsaugos zoną tranzitu vežti naminius paukščius, ir, antra, tokia kaip 2006 m. vasario 23 d. priimta administracinė nuomonė, kuria įmonei, kaip antai ieškovei pagrindinėje byloje, atsisakyta leisti laikyti kalakutus Nagybaracska esančiose jos ūkio patalpose.

Dėl antrojo ir ketvirtojo klausimų

45 Antruoju ir ketvirtuoju kartu nagrinėtinais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar sprendimai 2006/105 ir 2006/115, kuriais nustatomos paukščių gripo kontrolės priemonės, turi būti aiškinami taip, kad juose įtvirtintos nuostatos, kuriomis nustatyta dėl šiuose sprendimuose numatytų priemonių padarytos žalos atlyginimo tvarka, arba daroma nuoroda į tokias nuostatas, o jeigu taip nėra, ar tai, kad pagal nacionalinės teisės aktus nenumatyta galimybė atlyginti negautas pajamas reikalaujant atlyginti nacionalinėmis apsaugos priemonėmis, kaip antai nagrinėjamomis pagrindinėje byloje, priimtomis pagal sprendimus 2006/105 ir 2006/115, padarytą žalą, pažeidžia Chartijos atitinkamai 16, 17 ir 47 straipsniuose įtvirtintą laisvę užsiimti verslu, teisę į nuosavybę ir teisę į veiksmingą teisminę gynybą.

46 Visų pirma reikia konstatuoti, kaip teigia ir atsakovė pagrindinėje byloje, Vengrijos vyriausybė ir Komisija, kad sprendimuose 2006/105 ir 2006/115 nenumatyta jokia nuostata, kurioje būtų įtvirtinta žalos, padarytos asmenims dėl šiuose sprendimuose numatytų paukščių gripo kontrolės priemonių taikymo, atlyginimo tvarka.

47 Be to, kadangi minėti sprendimai yra pagal 1989 m. gruodžio 11 d. Tarybos direktyvos 89/662/EEB dėl veterinarinių patikrinimų, taikomų Bendrijos vidaus prekyboje, siekiant sukurti vidaus rinką (OL L 395, p. 13; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 9 t., p. 214), 9 straipsnio 3 ir 4 dalis ir 1990 m. birželio 26 d. Tarybos direktyvos 90/425/EEB dėl Bendrijos vidaus prekyboje tam tikrais gyvūnais ir produktais taikomų veterinarinių ir zootechninių patikrinimų, siekiant užbaigti vidaus rinkos kūrimą (OL L 224, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 10 t., p. 138), 10 straipsnio 3 ir 4 dalis priimti įgyvendinimo aktai, iš šių direktyvų, kuriomis remiantis priimti sprendimai 2006/105 ir 2006/115, teksto ar tikslo nematyti, kad Komisijai būtų suteiktas įgaliojimas nustatyti kompensavimo tvarką.

48 Bet kuriuo atveju reikia priminti, kad remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika Sąjungos teisės aktų leidėjas, naudodamasis didele diskrecija, kurią jis turi žemės ūkio politikos srityje, gali nustatyti, kad ūkių, kuriuose gyvūnai buvo sunaikinti ir paskersti, savininkams turi būti visiškai ar iš

dalies už tai kompensuota. Tačiau Teisingumo Teismas konstatavo, kad tokia išvada nereiškia, jog Sąjungos teisėje egzistuoja bendrasis kompensavimo visais atvejais principas (žr. Sprendimo *Booker Aquaculture ir Hydro Seafood*, C-20/00 ir C-64/00, EU:C:2003:397, 85 punktą).

49 Ši teismo praktika taip pat taikytina pagrindinėje byloje, ypač dėl to, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos priemonės yra mažiau drastiškos nei byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *Booker Aquaculture ir Hydro Seafood* nagrinėtas sunaikinimas ir paskerdimas (EU:C:2003:397).

50 Iš to darytina išvada, kad sprendimuose 2006/105 ir 2006/115, kuriais nustatomos paukščių gripo kontrolės priemonės, neįtvirtintos nuostatos, reglamentuojančios dėl šiuose sprendimuose numatytų priemonių padarytos žalos atlyginimo tvarką, ir į tokias nuostatas nedaroma nuoroda. Taigi šiuose sprendimuose nenustatyta valstybių narių pareiga kompensuoti.

51 Antra, kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori išsiaiškinti, ar nacionalinės teisės aktų leidėjo nustatyta žalos, padarytos priėmus pagrindinėje byloje nagrinėjamas priemones, atlyginimo sistema suderinama su Chartijoje įtvirtintomis laisve užsiimti verslu, teise į nuosavybę ir teise į veiksmingą teisminę gynybą, visų pirma reikia pabrėžti, kad remiantis pagrindinėje byloje nagrinėjamais teisės aktais ūkio subjektas, priverstas bendradarbiauti dėl priimtos epidemiologinės priemonės, turi teisę į dėl šio bendradarbiavimo patirtos žalos kompensavimą, tačiau nenumatyta galimybė reikalauti atlyginti negautas pajamas.

52 Taigi reikia konstatuoti, kad kai pareiga atlyginti žalą negali kilti pagal Sąjungos teisę, nacionalinė priemonė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurioje numatyta, kad atitinkama valstybė kompensuoja faktinę žalą ir išlaidas, o negautų pajamų nepadengia, nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį ir ji išimtinai yra nacionalinės teisės aktų leidėjo pasirinkimas.

53 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką SESV 267 straipsnyje įtvirtinta procedūra yra pagrįsta aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo funkcijų atskyrimu, todėl pastarasis turi teisę pateikti nuomonę tik dėl minėtame straipsnyje nurodytų Sąjungos teisės aktų aiškinimo ir galiojimo. Šiuo tikslu Teisingumo Teismas negali vertinti nacionalinių nuostatų aiškinimo arba spręsti, ar nacionalinio teismo pateikiamas jų išaiškinimas yra teisingas (Sprendimo *Texdata Software*, C-418/11, EU:C:2013:588, 28 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

54 Be to, pagal Chartijos 51 straipsnio, kuriame apibrėžiama jos taikymo sritis, 1 dalį šios Chartijos nuostatos skirtos valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę. Šia nuostata patvirtinama nusistovėjusi Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią Sąjungos teisės sistemoje užtikrinamos pagrindinės teisės gali būti taikomos visose situacijose, kurias reglamentuoja Sąjungos teisė, tačiau netaikytinos kitais atvejais. Kai teisinė situacija nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos priimti dėl jos sprendimo, ir Chartijos nuostatos, kuriomis galbūt remiamasi, *per se* negali pagrįsti šios jurisdikcijos (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 17, 19 ir 22 punktus bei Nutarties *Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio*, C-258/13, EU:C:2013:810, 18–20 punktus).

55 Taigi Teisingumo Teismo jurisdikcijai nepriklauso vertinti, ar, atsižvelgiant į teisę į veiksmingą teisminę gynybą, teisę į nuosavybę ir laisvę užsiimti verslu, teisėti nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose nenumatyta visiškai, įskaitant negautas pajamas, atlyginti žalą, patirtą pagal Sąjungos teisę priėmus nacionalines apsaugos nuo paukščių gripo priemones.

56 Iš tikrųjų, kaip nurodyta šio sprendimo 48 ir 49 punktuose, Sąjungos teisėje neegzistuoja bendrasis principas, kad valstybės narės turi pareigą atlyginti dėl tokių priemonių patirtą žalą.

57 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti taip: pirma, sprendimai 2006/105 ir 2006/115, kuriais nustatomos paukščių gripo kontrolės priemonės, turi būti aiškinami taip, kad juose neįtvirtintos nuostatos, reglamentuojančios dėl šiuose sprendimuose

numatytų priemonių padarytos žalos atlyginimo tvarką, ir į tokias nuostatas nedaroma nuoroda, ir, antra, Teisingumo Teismo jurisdikcijai nepriklauso vertinti, ar, atsižvelgiant į teisę į veiksmingą teisminę gynybą, teisę į nuosavybę ir laisvę užsiimti verslu, teisėti nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose nenumatyta visiškai, įskaitant negautas pajamas, atlyginti žalą, patirtą pagal Sąjungos teisę priėmus nacionalines apsaugos nuo paukščių gripo priemones.

Dėl trečiojo ir penktojo klausimų

58 Remiantis nutartimi dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, į trečiąjį ir penktąjį klausimus reikėtų atsakyti tik tada, jeigu į antrąjį ir ketvirtąjį klausimus būtų atsakyta teigiamai.

59 Atsižvelgiant į atsakymus, pateiktus į antrąjį ir ketvirtąjį klausimus, į trečiąjį ir penktąjį klausimus atsakyti nebūtina.

Dėl šeštojo klausimo

60 Šeštuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar lygiavertiškumo principas turi būti aiškinamas taip, kad jeigu pagal Sąjungos teisę įmonė, kaip antai ieškovė pagrindinėje byloje, neturi teisės gauti patirtos žalos atlyginimo, šis principas galėtų būti taikomas tam, kad būtų galima taikyti tas pačias proceso teisės normas nagrinėjant, pirma, reikalavimus, kurie gali būti vertinami remiantis Sąjungos teise, ir, antra, panašius reikalavimus, kurie gali būti vertinami remiantis Vengrijos teisės normomis.

61 Iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad lygiavertiškumo principo laikymasis reiškia, jog atitinkama nacionalinės teisės norma vienodai taikoma tiek ieškiniams, grindžiamiems pagal Sąjungos teisę kylančiomis asmenų teisėmis, tiek nacionalinės teisės pažeidimu grindžiamiems ieškiniams, kurių dalykas ir pagrindas panašūs. Nacionalinis teismas, kuris tiesiogiai žino taikytinas proceso teisės normas, turi patikrinti, ar atitinkami ieškiniai panašūs dalyko, pagrindo ir esminių aplinkybių atžvilgiu (žr. Sprendimo *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 39 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

62 Atsižvelgiant į antrojo ir ketvirtojo klausimų atsakymus, jokioje Sąjungos teisės nuostatoje nenumatyta valstybių pareiga nustatyti dėl nacionalinių apsaugos priemonių, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, padarytos žalos atlyginimo tvarką. Atvirkščiai, sprendimą, ar tokią tvarką nustatyti, priima tik nacionalinės teisės aktų leidėjas.

63 Tai reiškia, kad jeigu laikantis lygiavertiškumo principo nacionalinė teisės norma taikoma vienodai situacijoms, kurias lemia Sąjungos teisės ir vidaus teisės taikymas, šis principas negali būti taikomas situacijai, kuri nepatenka į Sąjungos teisės sritį, t. y. tai, kuri nagrinėjama pagrindinėje byloje.

64 Bet kuriuo atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, kiek tai susiję su ieškiniais dėl žalos, padarytos pagrindinėje byloje nagrinėjamomis nacionalinėmis apsaugos priemonėmis, atlyginimo, negalima daryti išvados, jog Sąjungos teise užtikrinamų teisių įgyvendinimo nacionalinės proceso normos taikomos kitaip nei tos, kuriomis įgyvendinamos nacionalinėje teisėje numatytos teisės.

65 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, lygiavertiškumo principas netaikomas tokioms aplinkybėms, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

66 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

1. **2006 m. vasario 15 d. Komisijos sprendimas 2006/105/EB dėl tam tikrų laikinų apsaugos priemonių įtarus labai patogeniško laukinių paukščių gripo Vengrijoje atvejus ir 2006 m. vasario 17 d. Komisijos sprendimas 2006/115/EB dėl tam tikrų apsaugos priemonių, susijusių su labai patogenišku laukinių paukščių gripu Bendrijoje, ir panaikinantis Sprendimus 2006/86/EB, 2006/90/EB, 2006/91/EB, 2006/94/EB, 2006/104/EB ir 2006/105/EB, turi būti aiškinami taip, kad jais nedraudžiamos, pirma, nacionalinės priemonės, kaip antai 2006 m. vasario 15 d. ir 21 d. administraciniai aktai, kuriais įsakyta Csátalja ir Nagybaracska administracinėse teritorijose (Vengrija) nustatyti apsaugos zoną ir uždrausta per šią apsaugos zoną tranzitu vežti naminius paukščius, ir, antra, tokia kaip 2006 m. vasario 23 d. priimta administracinė nuomonė, kuria įmonei, kaip antai ieškovei pagrindinėje byloje, atsisakyta leisti laikyti kalakutus Nagybaracska esančiose jos ūkio patalpose.**

2. **Pirma, sprendimai 2006/105 ir 2006/115 turi būti aiškinami taip, kad juose neįtvirtintos nuostatos, nustatančios dėl šiuose sprendimuose numatytų priemonių padarytos žalos atlyginimo tvarką, ir į tokias nuostatas nedaroma nuoroda, ir, antra, Teisingumo Teismo jurisdikcijai nepriklauso vertinti, ar, atsižvelgiant į teisę į veiksmingą teisminę gynybą, teisę į nuosavybę ir laisvę užsiimti verslu, teisėti nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose nenumatyta visiškai, įskaitant negautas pajamas, atlyginti žalą, patirtą pagal Sąjungos teisę priėmus nacionalines apsaugos nuo paukščių gripo priemones.**

Parašai.